

Brüssel, 31.10.2019
COM(2019) 559 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE,

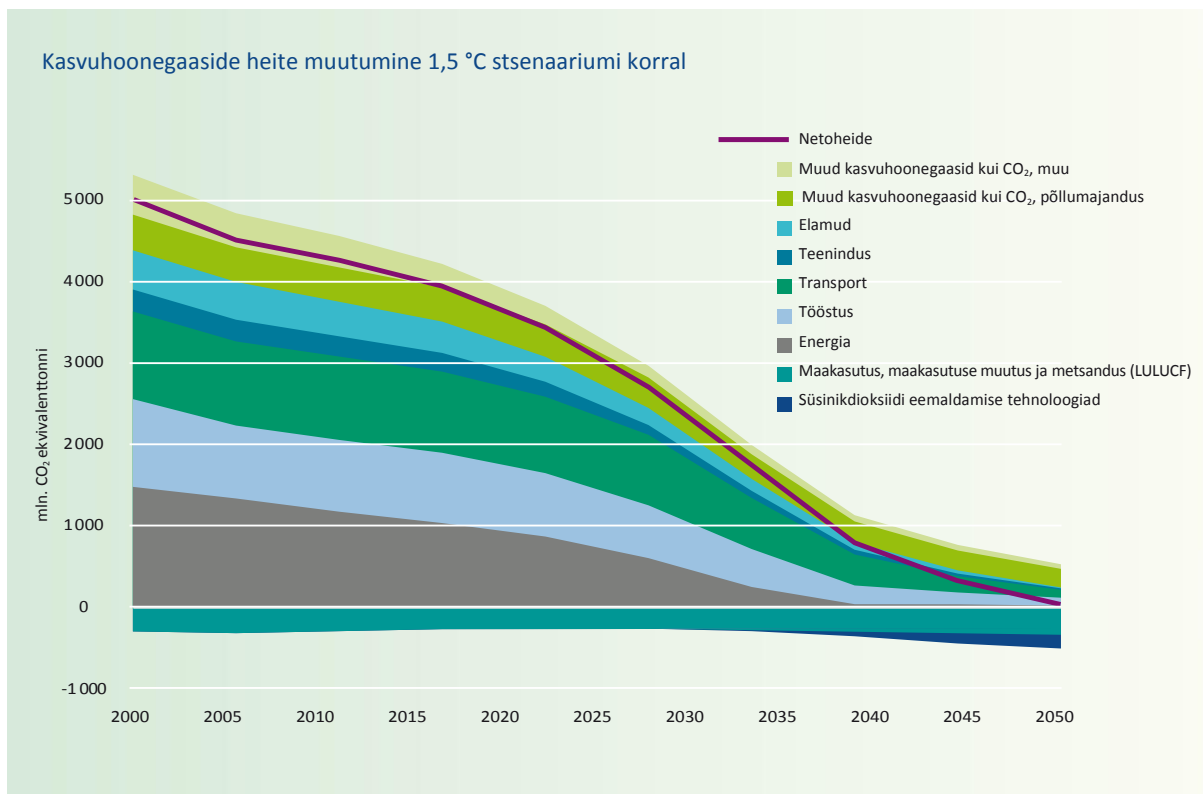
**Ettevalmistused kõrgemate pikaajaliste eesmärkide seadmiseks
ELi kliimameetmete 2019. aasta eduaruanne**

{SWD(2019) 396 final}

1. ELi RAHVUSVAHELISTE KOHUSTUSTE TÄITMINE

Visioon kliimaneutraalsuse saavutamisest aastaks 2050

2018. aasta novembris esitles Euroopa Komisjon strateegilist visiooni „Puhas planeet kõigi jaoks“¹. Strateegias näidatakse, kuidas Euroopa saab olla kliimaneutraalsuse saavutamisel esirinnas, investeerides realistlikesse tehnoloogilistesse lahendustesse, suurendades kodanike mõjuvõimu ning kooskõlastades tegevust olulistest valdkondades, nagu tööstuspoliitika, rahastamine ja teadusuuringud, tagades samal ajal õiglaseks üleminekuks vajaliku sotsiaalse õigluse. Joonisel 1 on kujutatud üht võimalust, kuidas viia kasvuhoonegaaside netoheidete 2050. aastaks nulli.

Joonis 1. Kasvuhoonegaaside heite muutumine ELis 1,5-kraadi stsenaariumi korral²

Komisjoni strateegiline visioon on üleskutse kõigile ELi institutsioonidele, liikmesriikide parlamentidele, ettevõtlussektorile, vabaihendustele, linnadele ja kogukondadele, samuti kodanikele ja eriti noortele osaleda selle tagamises, et EL saaks endiselt olla teenäitaja ja innustada teisi rahvusvahelisi partnereid oma eeskujule järgnema. Komisjoni strateegilise visiooni üle on ELi institutsioonid ja sidusrühmad 2019. aastal palju arutlenud. See teadmistel põhinev arutelu aitab võtta vastu ja esitada 2020. aasta alguses ÜRO kliimamuutuste

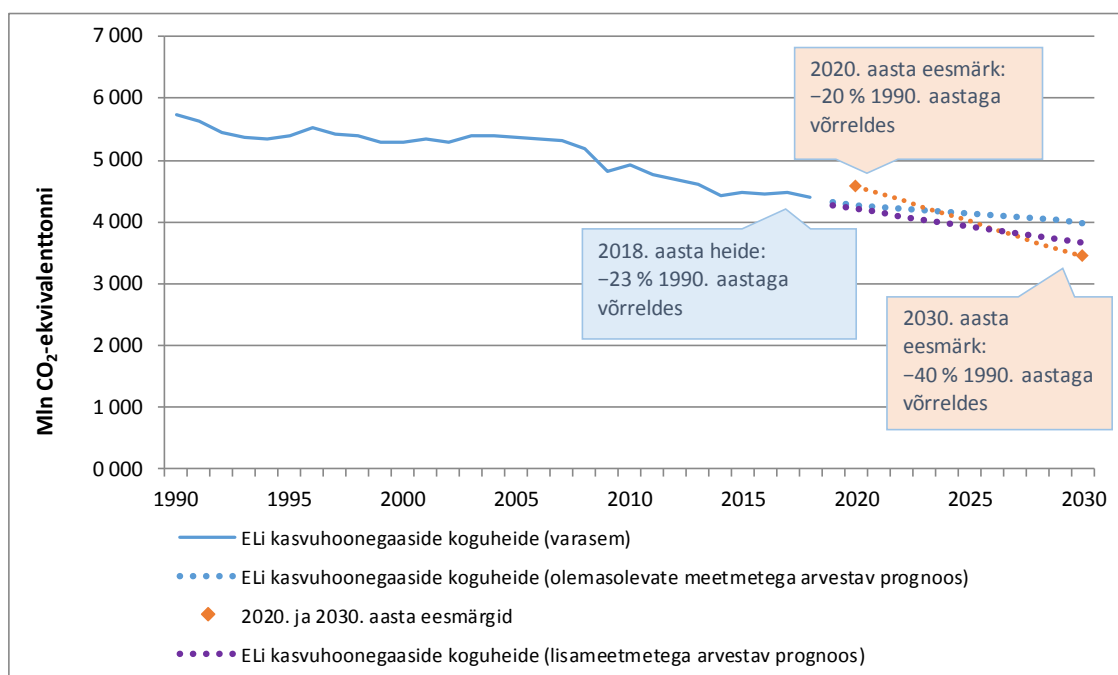
¹ COM(2018) 773 final: Puhas planeet kõigi jaoks. Euroopa pikaajaline strateegiline visioon, et jõuda jõuka, nüüdisaegse, konkurentsivõimelise ja kliimaneutraalse majanduseni.

² Allikas: COM(2018) 773 final.

raamkonventsiooniga seoses nõudliku pikaajalise kliimastrateegia, nagu on nõutud Pariisi kliimakokkuleppes.

2018. aastal vähenes kasvuhoonegaaside heide 2,0 %, kuigi ELi majanduse kasv jätkus

Esialgsete andmete kohaselt oli kasvuhoonegaaside heide 2018. aastaks 1990. aastaga võrreldes vähenenud 23 % (vt joonis 2). Seega on EL kindlalt saavutamas ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni kohast eesmärki vähendada kasvuhoonegaaside heidet 2020. aastaks 20 %³. 2018. aastal oli heide 2,0 % väiksem kui 2017. aastal. Seega langes ELi kasvuhoonegaaside heide madalaimale 1990. aasta järgsele tasemele. Ajavahemikus 1990–2018 kasvas ELi SKP kokku 61 %. Majanduse kasvuhoonegaaside heitemahukus väljendatuna heitkoguse ja SKP suhtarvuna langes 303 g CO₂-ekvivalendini euro kohta, mis on 1990. aasta tasemest üle poole madalam.

Joonis 2. ELi kasvuhoonegaaside koguheide, sh rahvusvaheline lennundus (ajavahemiku 1990–2018 heide ning prognoositud heide olemasolevate ja lisameetmetega⁴ ajavahemikul 2019–2030), ja heide vähendamise eesmärgid

ELi heitkogustega kauplemise süsteemi (edaspidi „ELi HKS“) kuuluvate paiksete kütiste heide (suurem osa elektri- ja soojatootmisest ning tööstusest pärit heitest) vähenes 2018. aastal 2017. aastaga võrreldes 4,1 %⁵. Vähenemine tuli peamiselt elektri- ja soojatootmisest. See vastab viimase viie aasta suundumusele: nende sektorite heide on

³ Peale ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni kohase eesmärgi võttis EL koos Islandiga endale ka siduva kohustuse vähendada heidet Kyoto protokollil teisel kohustusperioodil (2013–2020). Eesmärk on vähendada heidet võrdlusaastaga (üldjuhul 1990) võrreldes 20 %, aga kohaldamisala on ÜRO kliimamuutuste raamkonventsioonist veidi erinev. 2017. aastaks olid EL ja Island vähendanud heitkoguseid võrdlusaastaga võrreldes 26 %.

⁴ Liikmesriikide prognoosid kokku. Olemasolevad meetmed tähendavad liikmesriikide poolt juba võetud meetmeid. Lisameetmed tähendavad meetmeid, mida liikmesriigid kavatsevad võtta.

⁵ See näitaja hõlmab kõigi 31 ELi HKSis osaleva riigi tulemusi.

märgatavalt vähenenud. Täpsemalt kajastab see elektri ja sooja tootmiseks kasutatavate kütuseliikide muutumist (sh suuremat taastuvate energiaallikate kasutamist).

ELi HKS-i välised heitkogused (nt transpordist, hoonetest, põllumajandusest ja jäätmetest) vähenesid 2018. aastal 2017. aastaga võrreldes 0,9 %. See vähenemine järgneb heite vähesele kasvule neis sektorites kolmel eelneval aastal ja on tingitud peamiselt hoonete energiakasutuse vähenemisest. Ka põllumajandusest pärit heite vähenes veidi, aga transpordist tingitud heide oli 2017. aastaga võrreldes natuke suurem.

Samuti kasvas 2018. aastal rahvusvahelisest lennundusest tulenev heide, mis on viimase viie aastaga suurenenud 19 %. Põhimõtteliselt kuulub ka see heide ELi HKS-i kohaldamisalasse, mis aga praegu hõlmab vaid Euroopa Majanduspiirkonnas (edaspidi „EMP“) toimuvaid lende.

EL on kehtestanud 2030. aasta eesmärgi täitmiseks vajalikud õigusaktid

Pariisi kokkuleppe kohase riiklikult kindlaksmääratud panusena on EL teatanud kavatsusest vähendada liidus kasvuhoonegaaside heidet 2030. aastaks 1990. aasta tasemega võrreldes vähemalt 40 %. EL on kehtestanud õigusaktid, mis aitavad selle kohustuse täita. Neis sätestatud nõuded on näha joonisel 3. Kõigi liidu õiguses sätestatud kliima-, energia- ja keskkonnahoidliku liikuvuse eesmärkide tulemusliku rakendamise korral võiks ELi 28 liikmesriigi kasvuhoonegaaside heide 2030. aastaks väheneda 1990. aastaga võrreldes isegi ligikaudu 45 %.

Koostöö Norra ja Islandiga 2030. aasta eesmärgi saavutamiseks

Norra ja Island on nõustunud tegema ELiga koostööd selle nimel, et saavutada 2030. aastaks seatud kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärk – 40 % võrreldes 1990. aastaga. EMP lepingu raames hakkavad Norra ja Island alates 2021. aastast rakendama jõupingutuste jagamist käsitlevat määrust ning maakasutust, maakasutuse muutust ja metsandust (LULUCF) käsitlevat määrust. ELi HKS-is osalevad nad juba 2008. aastast alates.

	KASVUHOONEGAASIDE HEIDE	TAASTUVENERGIA	ENERGIATÕHUSUS	ELEKTRIVÕRKUDE ÜHENDATUS	KLIIMA	CO ₂
					ELi RAHASTATAVATES PROGRAMMIDES	HEIDE
2020	-20%	20%	20%	10%	2014–2020 20%	
2030	Vähemalt -40 %	≥ 32 %	≥ 32,5 %	15%	2021–2027 25%	AUTOD -37,5 % Kaubikud -31 % Veoa autod -30 %
Klausel eesmärgi tõstmise kohta hiljemalt 2023. aastal						

Joonis 3. Kliima- ja energiaraamistik 2030

Liikmesriigid selgitavad välja täiendavad poliitikasuunad ja meetmed 2030. aasta eesmärkide saavutamiseks

2018. aastal koostasid liikmesriigid esimesed lõimitud riiklike energia- ja kliimakavade projektid⁶. Neist nähtub, et liikmesriigid on 2030. aasta kliima- ja energiaeesmärkide saavutamise tee määramisel teinud märgatavaid edusamme, aga vaja on veel jõupingutusi. Euroopa Komisjon on analüüsinud 2030. aasta eesmärkide saavutamise kavade projektide koondmõju ja esitanud riigipõhised soovitused⁷. Liikmesriigid peavad oma kavad lõplikul kujul valmis saama 2019. aasta lõpuks.

Kui kasvuhoonegaaside heite viimased riiklikud prognoosid summeerida, siis peaks liikmesriikide juba rakendatud poliitika ja meetmete tulemusena heide 2030. aastaks vähenema 30 %. Riiklike energia- ja kliimakavade projektides esitatud kavandatud meetmete rakendamise või püstitatud eesmärkide saavutamise peaks ELi üldine kasvuhoonegaaside heide vähenema hinnanguliselt vähemalt eesmärgiks seatud 40 % võrra.

Pärast riiklike energia- ja kliimakavade projektide esitamist liikmesriikidelt saadud prognoosid näitavad, et kui viia ellu kavandatud poliitika, kuid jätta kõrvale seatud eesmärgid (sihttasemed), on võimalik heidet 2030. aastaks vähendada 36 %. See hinnang on riiklike energia- ja kliimakavade projektide hinnangust veidi väiksem. Peamine erinevuse põhjus on see, et riiklike energia- ja kliimakavade projektide analüüsis on arvesse võetud ka Saksamaa ja Madalmaade kavaprojektides esitatud riiklikud eesmärgid ning Poola esitas kavandatud meetmeid hõlmavad prognoosid oma riikliku energia- ja kliimakava projektis, aga jättis need 2019. aasta prognoosiaruandluses esitamata.

2. HEITKOGUSED ELi HEITKOGUSTEGA KAUPLEMISE SÜSTEEMIS

ELi heitkogustega kauplemise süsteem (ELi HKS) hõlmab ligikaudu 11 000 elektrijaama ja tootmisettevõtte ning osalevate riikide sisese ja vahelise lennunduse heidet.

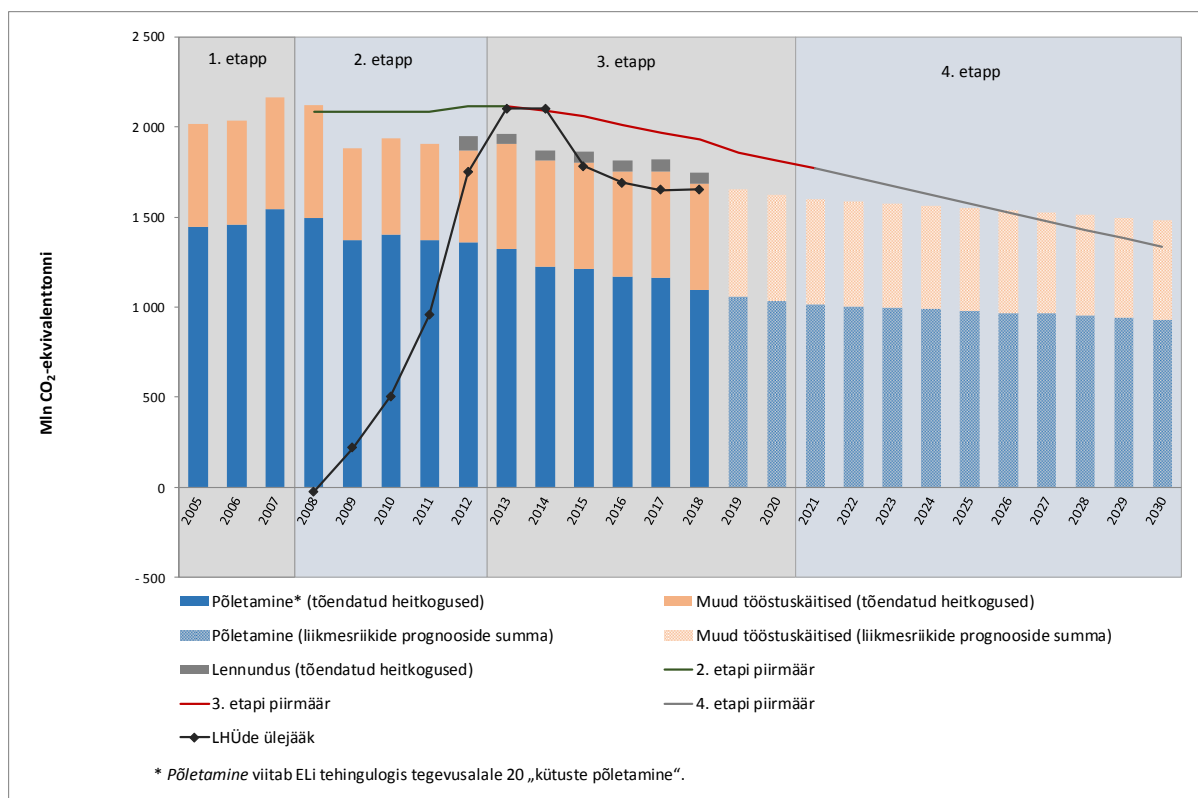
Liidu registrisse kantud teabe kohaselt vähenes ELi HKSis osalevate paiksete käitiste kasvuhoonegaaside heide 2018. aastal 2017. aastaga võrreldes hinnanguliselt 4,1 %. Vähenemise taga oli eelkõige energeetikasektor, tööstusest pärit heide vähenes vaid veidi.

Lennunduse tõendatud heitkogused kasvasid jätkuvalt ja olid 2018. aastal kokku 67 miljonit tonni CO₂, mis on 4 % rohkem kui 2017. aastal.

Joonisel 4 on kujutatud varasemad ja prognoositud HKS-i heitkogused koos piirmäära ja lubatud heitkoguse ühikute (LHÜde) kumuleerunud ülejäägiga.

⁶ Nii on nõutud energialiidu ja kliimameetmete juhtimist käsitlevas määruses (EL) 2018/1999.

⁷ <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union/governance-energy-union/national-energy-climate-plans>.

Joonis 4. HKS-i tõendatud heitkogused aastatel 2005–2018, olemasolevatel meetmetel põhinevad liikmesriikide prognoosid aastateks 2019–2030, HKS-i 2., 3. ja 4. etapi piirmäär ning lubatud heitkoguse ühikute kumuleerunud ülejääk aastatel 2008–2018 (mln CO₂-ekvivalenttonni)⁸

2019. aasta juuni lõpu seisuga oli kasutatud või vahetatud rahvusvaheliste ühikute koguarv umbes 1,51 miljardit, moodustades hinnangulisest lubatud maksimumist (1,6 mld) üle 90%. Ainuüksi 3. etapis (2013–2020) oli 2019. aasta juuni lõpuks vahetatud 453,49 miljonit rahvusvahelist ühikut.

Et valmistuda turustabiilsusreservi toimimise alguseks 2019. aastal, on komisjon 2017. aasta mai keskpaigast alates korrapäraselt avaldanud eelnenud aasta ülejäägi andmeid⁹. 2019. aasta mais avaldati ülejääk kolmandat korda ja see oli umbes 1,65 miljardit LHÜd¹⁰. 2018. aasta ülejäägi ja neljandaks kauplemisperioodiks (2021–2030) muudetud ELi HKS-i õigusaktide alusel vähendatakse enampakkumisel müüdavaid koguseid 2019. aasta septembrist detsembrini ja 2020. jaanuarist augustini peaaegu 397 miljoni LHÜ võrra (24% ülejäägist).

⁸ Joonisel on esitatud HKS-i tõendatud heitkogused HKS-i valdkondliku ja geograafilise ulatusega asjaomasel aastal, seega ei saa seda enne 2013. aastat pidada järjepidevaks aegreaks. 2012.–2018. aasta piirmäär hõlmab lennundust.

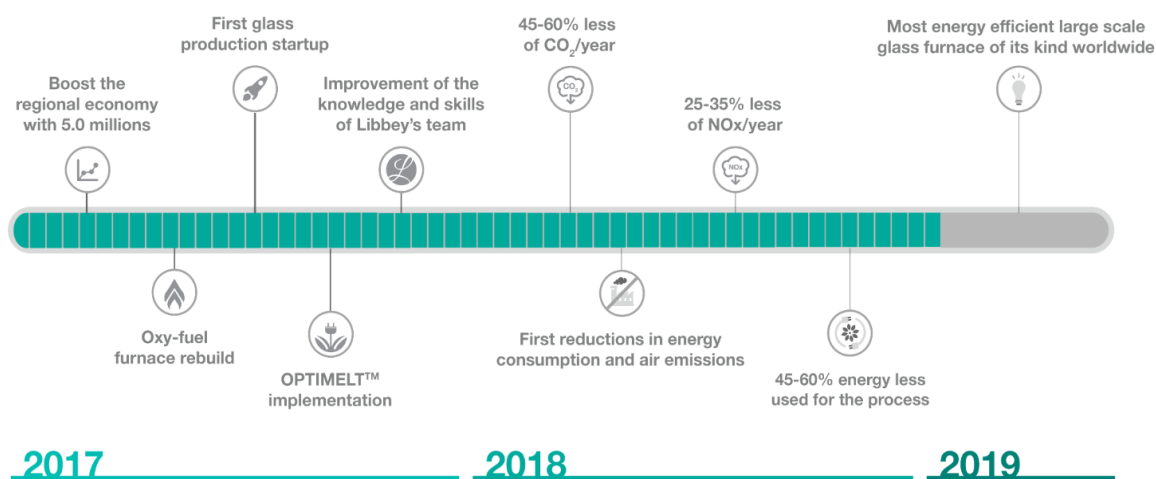
⁹ Ülejääk on ringluses olevate LHÜde koguarv, nagu on määratletud turustabiilsusreservi otsuses.

¹⁰ C(2019) 3288 final: 2018. aastal ringluses olnud lubatud heitkoguse ühikute koguarvu avaldamine seoses direktiiviga 2003/87/EÜ loodud ELi heitkogustega kauplemise süsteemi kohase turustabiilsusreserviga.

LIFE15 OPTIMELT* – Näidisprojekt: maagaasi termokeemiline reformeerimine, et vähendada energiamahukate tööstusharude kasvuhoonegaaside heidet, klaasitööstuse näitel

Projektis demonstreeritakse esimest korda täismahus innovaatilist heitsoojuse tagastamise meetodit. OPTIMELT-tehnoloogiaga saab kasutada maagaasi ja suitsugaasi veeauru/CO₂ endotermilist reaktsiooni, et tagastada kõrgetemperatuurilistes tootmisprotsessides senisest rohkem soojusenergiat.

ELi kliima- ja keskkonnavaldkonna rahastamisvahendi LIFE kaudu on projektile antud 2,2 miljonit eurot.

* Projekt on näide sellest, kuidas ELi rahaliste vahenditega aidatakse kaasa innovatsioonile HKSi kuuluvates sektorites.

3. JÕUPINGUTUSTE JAGAMISE KOHASED HEITKOGUSED

Enamikust ELi HKSi välistest sektoritest, nagu transport, hooned, põllumajandus (muu kui CO₂-heide) ja jäätmed, pärit heide on hõlmatud jõupingutuste jagamist käsitlevate ELi õigusaktidega. Jõupingutuste jagamist käsitlevas otsuses¹¹ on sätestatud liikmesriikide heite vähendamise eesmärgid 2020. aastaks väljendatuna protsentuaalse muutusena 2005. aasta taseme suhtes. Liikmesriigid peavad perioodil 2013–2020 järgima ka iga-aastaseid heite piirmäärasid. Jõupingutuste jagamist käsitlevas määruses¹² on sätestatud riiklikud heite vähendamise eesmärgid aastaks 2030.

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 406/2009/EÜ, milles käsitletakse liikmesriikide jõupingutusi kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks, et täita ühenduse kohustust vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid aastaks 2020.

¹² Määrus (EL) 2018/842, milles käsitletakse liikmesriikide kohustust vähendada kasvuhoonegaaside heidet aastatel 2021–2030, millega panustatakse kliimameetmetesse, et täita Pariisi kokkuleppega võetud kohustused.

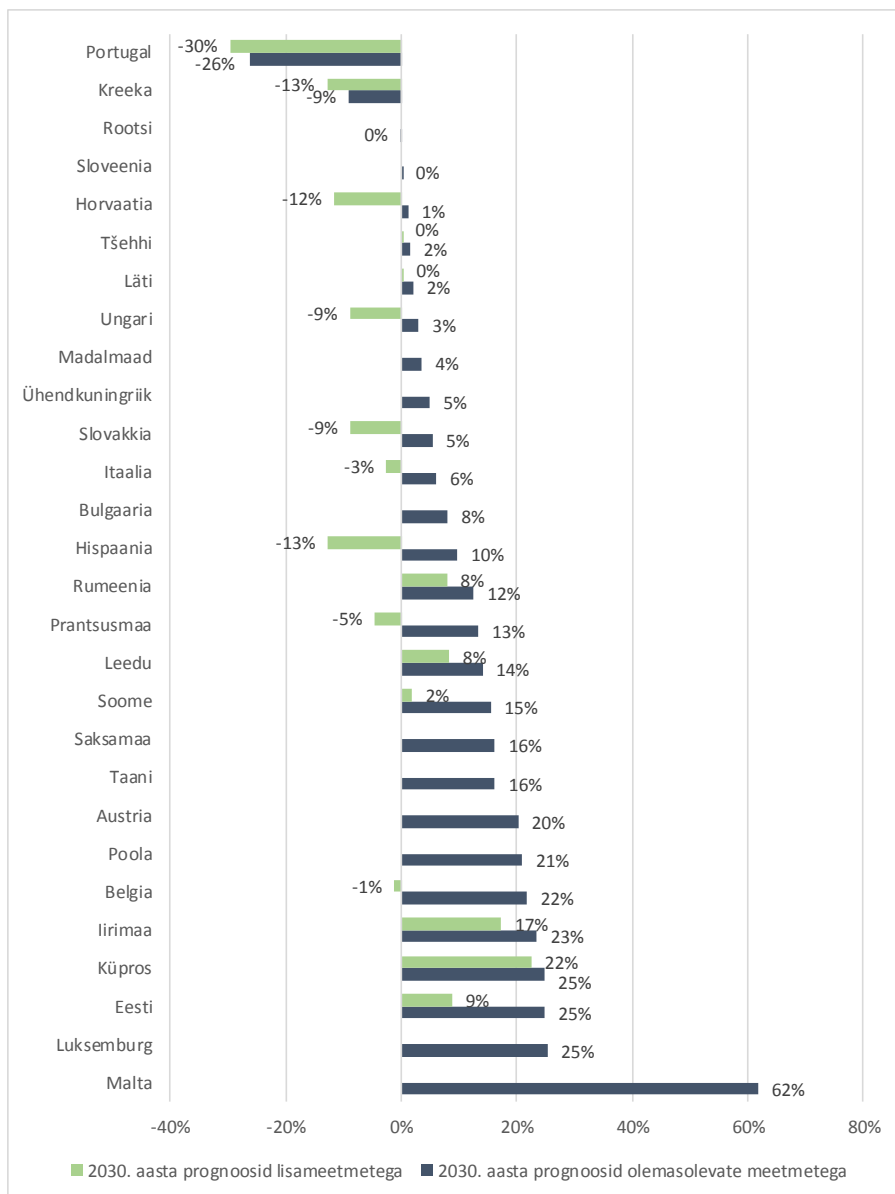
Edusammud jõupingutuste jagamise eesmärkide saavutamisel

Liikmesriigid kavandavad, kuidas oma 2030. aasta jõupingutuste jagamise eesmärke saavutada. Kui kavandatud poliitika ellu viiakse, võib EL vähendada 2030. aastaks jõupingutuste jagamisega seotud heitkoguseid 2005. aastaga võrreldes 27–28 %¹³. Need on selged edusammud, sest olemasolevate meetmetega vähendatakse heidet 2030. aastaks vaid 20 %. Et saavutada jõupingutuste jagamise kohane eesmärk vähendada heidet 30 %, peavad aga liikmesriigid leidma lisameetmeid. Euroopa Komisjon on soovitanud mitmel liikmesriigil täpsustada oma riiklikus energia- ja kliimakavas perioodi 2021–2030 strateegiat HKSi väliste sektorite eesmärgi¹⁴ saavutamiseks.

Joonisel 5 on näidatud jõupingutuste jagamist käsitleva määruse kohaste 2030. aasta eesmärkide ning olemasolevaid ja lisameetmeid sisaldavate prognooside vahe.

¹³ Lisameetmeid sisaldavad prognoosid, mille liikmesriigid esitasid 2019. aasta märtsis, näitavad, et heide väheneks 27 %, aga riiklike energia- ja kliimakavade projektides sisalduvate lisameetmetega stsenaariumide hindamine näitas, et saavutatav on 28 %.

¹⁴ HKSi väliste sektorite eesmärgid hõlmavad jõupingutuste jagamise määruse kohaselt seatud riiklike eesmärke ja LULUCFi määruse kohast negatiivse saldo vältimise kohustust (vt 4. ptk).

Joonis 5. Jõupingutuste jagamist käsitleva määruse kohaste 2030. aasta eesmärkide ning olemasolevaid ja lisameetmeid sisaldavate heiteprognooside vahe protsendina võrdlusaasta (2005) heitest (negatiivsed väärtused tähistavad eesmärkide ületamist ja positiivsed saavutamata jätmist)

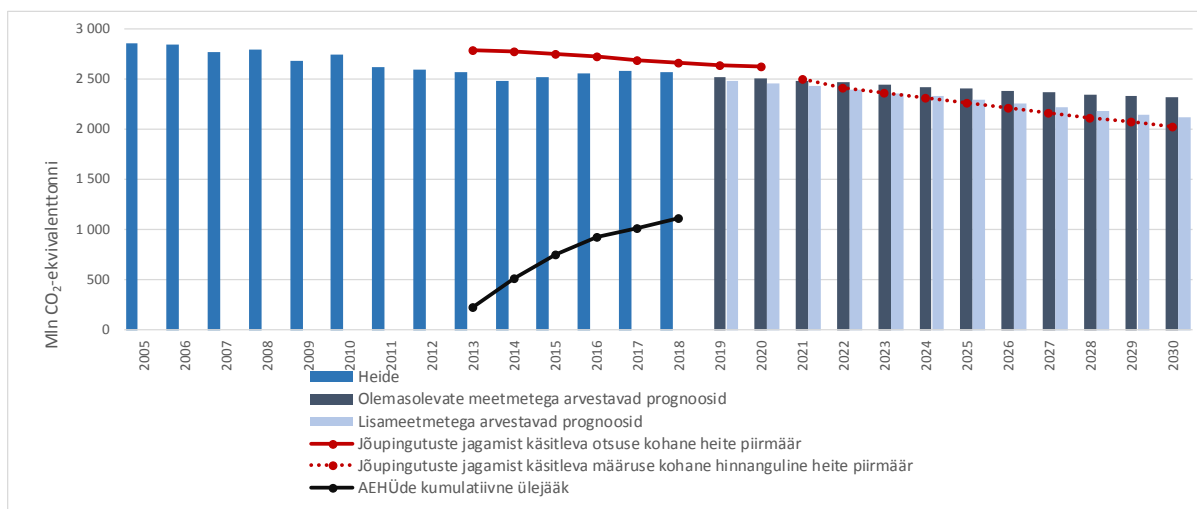
Soovitused liikmesriikide energia- ja kliimakavade projektide kohta

Euroopa Komisjon esitas 2019. aasta juunis liikmesriikidele nende energia- ja kliimakavade projektide alusel koostatud soovitused. HKS-i väliste sektorite kasvuhoonegaaside heitega seoses soovitati mitmele liikmesriigile järgmist:

- täpsustada, kuidas on kavas saavutada 2030. aasta kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärk ELi HKS-i välistes sektorites, kaaludes perioodiks 2021–2030 täiendavaid kulutasuvaid poliitikameetmeid;
- täpsustada, kuidas on kavas täita nõuet, et maakasutusest, maakasutuse muutusest ja metsandusest pärinev heide ei ületaks sidumist;
- kaaluda rahastamisallikana heitkoguste kulutõhusat loovutamist teistele liikmesriikidele jõupingutuste jagamise määruse alusel.

Samuti soovitati mitmele liikmesriigil vaadata uuesti üle taastuvenergia ja energiatõhususe valdkonnas seatud eesmärgid, et katta vastavad puudujäägid ELi tasandil. Peale selle soovitati mitmel liikmesriigil analüüsida veel kavandatud energia- ja kliimapoliitika ja meetmete ning õhusaaste vahelisi seoseid.

Jõupingutuste jagamist käsitleva otsusega hõlmatud heide oli 2018. aastal 11 % väiksem kui 2005. aastal (vt joonis 6). Sellega ületati 3 protsendipunkti vahe-eesmärk – 8 %. Alates süsteemi käivitamisest 2013. aastal on ELi heide olnud igal aastal koguheitena piirmäärast väiksem. See tõi perioodil 2013–2018 kaasa aastaks eraldatud heitkoguse ühikute (AEHÜde) kumulatiivse ülejäägi ligi 1 110 miljonit CO₂-ekvivalenttonni. Prognooside kohaselt jääb heide kuni 2020. aastani alla aastast piirmäärast ja jõupingutuste jagamise kohast heidet vähendatakse olemasolevate meetmetega 3 protsendipunkti võrra rohkem kui 2020. aastaks seatud eesmärk.

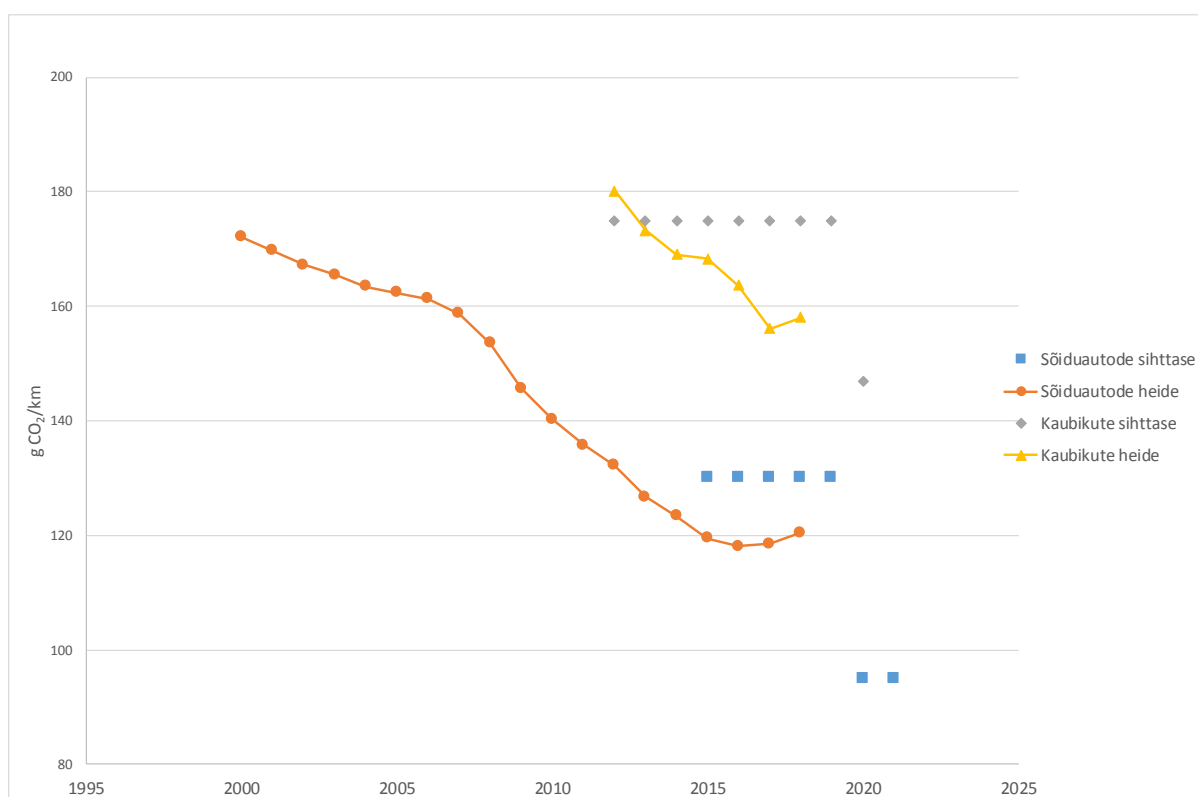

Joonis 6. Praegu jõupingutuste jagamist käsitlevate õigusaktidega hõlmatud sektorite heide ja aastaks eraldatud heitkogused perioodil 2005–2030 (mln CO₂-ekvivalenttonni)

Jõupingutuste jagamist käsitlevate õigusaktidega hõlmatud sektorite heide vähenes perioodil 2005–2014 järk-järgult. Pärast 2014. aastat suurenes heide kolm aastat järjest ja 2018. aastal vähenes taas.

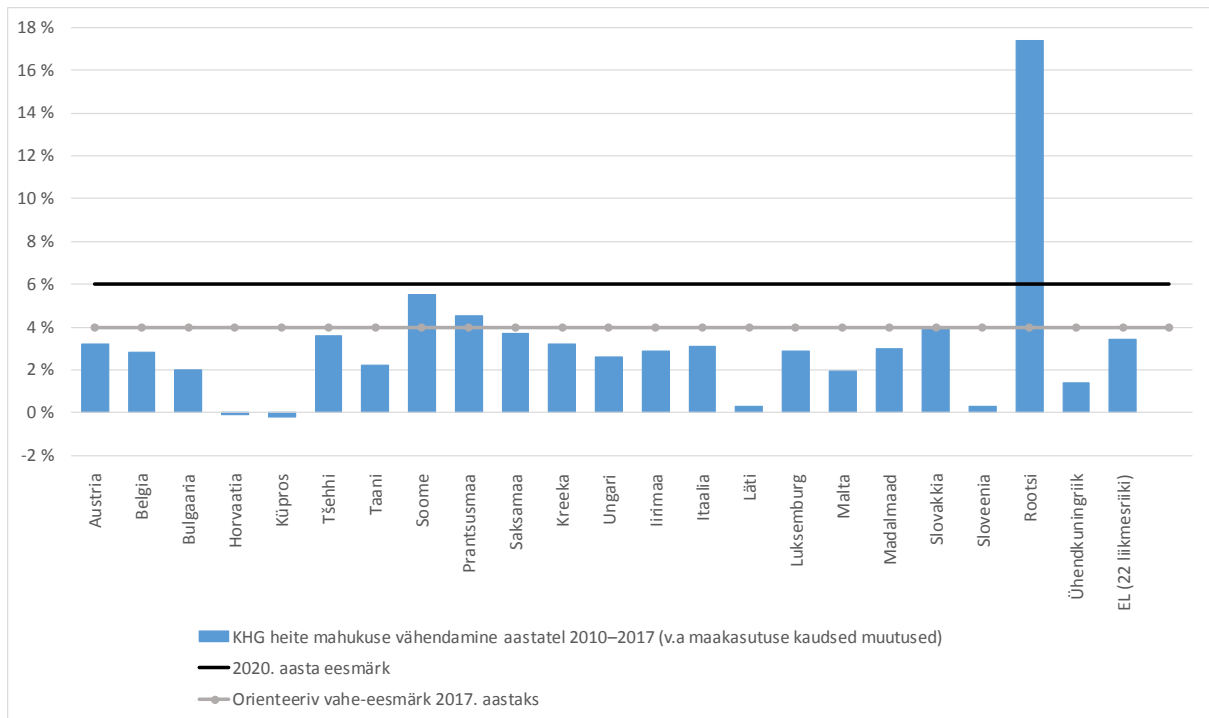
Üle kolmandiku jõupingutuste jagamise kohasest heitest pärines **transpordist**. Transpordisektorist pärit heide on pärast aastatel 2007–2013 toimunud vähenemist viimasel viiel aastal taas kasvanud ja on nüüd vaid 3 % väiksem kui 2005. aastal. 2030. aastaks prognoosivad liikmesriigid, et olemasolevate meetmetega heide veidi väheneb (2005. aastaga võrreldes 7 %). Ent kavandatud poliitikasuundade ja meetmete rakendamise korral väheneks transpordist tingitud heide prognooside kohaselt 2030. aastaks 2005. aastaga võrreldes 18 %.

Maanteetranspordist pärit heide vähendamisele aitavad kõige rohkem kaasa uute sõiduautode ja kaubikute CO₂-heide normid. Kuigi uute sõiduautode ja kaubikute keskmine CO₂-heide kilomeetri kohta on praegu kehtivatest sihttasemetest väiksem (vt joonis 7), siis 2018. aasta esialgsetest andmetest nähtub, et heide on 2017. aastaga võrreldes kasvanud. Seetõttu peavad sõidukitootjad 2020. ja 2021. aasta sihttasemete saavutamiseks oma sõidukite heidet märkimisväärselt vähendama – keskmiselt umbes 25 g CO₂/km sõiduautodel ja 11 g CO₂/km kaubikutel.

Joonis 7. Uute sõiduautode ja kaubikute keskmine CO₂-heide kilomeetri kohta

Transpordi tekitatavat kasvuhoonegaaside heidet aitab vähendada ka kütusekvaliteedi direktiiv. Selles on sätestatud liikmesriikide kohustus nõuda kütusetarnijatelt kütuste kasvuhoonegaaside heide mahukuse vähendamist kogu olelusringis 2020. aastaks 2010. aastaga võrreldes 6 %. 2017. aastal tarnitud kütuste keskmine kasvuhoonegaaside heide mahukus oli 2010. aastaga võrreldes 3,4 % väiksem (22 liikmesriigi andmete põhjal, mis esitati esimest korda 2019. aastal). Nagu jooniselt 8 näha, on liikmesriikide edusammud väga erinevad, aga peaaegu kõik peavad võtma kiiresti lisameetmeid, et täita 2020. aastaks seatud eesmärk.

Joonis 8. Kütuste kasvuhoonegaaside (KHG) heite mahukuse vähendamine, mille kütusetarnijad on saavutanud aruande esitanud 22 liikmesriigis aastatel 2010–2017

Heide, mis tuleneb **energia kasutamisest hoonetes**, on ilmastikust tingitud küttevajaduse varieerumise tõttu aastate lõikes mõneti erinev. Pikema aja jooksul on heide vähenenud ja vähenemine peaks jätkuma ka 2030. aastani. Prognoositav heite vähenemine näitab energianõudlust vähendava ja taastuvate energiaallikate kaasamist võimaldava turustatava tehnoloogia kättesaadavust. Liikmesriigid on kavandanud uusi poliitikasuundi, mille abil saab heitkoguseid kiiremini vähendada.

Põllumajandusest pärit heide (v.a CO₂) oli 2018. aastal 2005. aastaga sarnasel tasemel ning prognooside kohaselt püsib see olemasolevate poliitikameetmetega stabiilsena kuni 2030. aastani. Ka kavandatud poliitikameetmete rakendamise korral on prognooside kohaselt võimalik vaid väike vähenemine.

Verbiostraw biogaasitehas*

Verbiostraw on biogaasitehas, mis toodab põhust biogaasi ja suunab selle kohalikku maagaasivõrku. Tehase praegune jõudlus on 8 MW, aga seda on võimalik suurendada 16,5 MWni, millega saab aastas toota kuni 140 GWh jagu biometaani.

Verbiostraw on esimene projekt, mis tutvustab uuenduslikku biogaasitehnoloogiat suures mastaabis. Tehases on kasutusel innovaatiline põhukääritamistehnoloogia, millega toodetakse biometaani vaid põhust. See näitab, et biokütust ei saa toota mitte ainult toidu toorainest, vaid ka põllumajandusjäätmetest.

Tehas asub Saksamaa Brandenburgi liidumaal Schwedtis ja sai uute osalejate reservist (NER300) 22,3 miljonit eurot.

* Projekt on näide sellest, kuidas ELi rahaliste vahenditega aidatakse kaasa innovatsioonile jõupingutuste jagamist käsitlevate õigusaktide kohaldamisalasse kuuluvates sektorites.

Jäätmekäitlusest pärit heide vähenes ajavahemikul 2005–2018 33 % ning prognooside kohaselt selline järsk vähenemistendents ka jätkub.

Jõupingutuste jagamist käsitleva otsusega hõlmatud heide **tööstusest ja teistest sektoritest** oli 2017. aastal 2005. aastaga võrreldes 12 % väiksem ning prognooside kohaselt väheneb veelgi. Sellega seoses tuleb mainida, et paljud osoonikihti kahandavad ained (edaspidi „OKAd“) on ka võimsad kasvuhoonegaasid. EL juba täidab Montreali protokolliga kohaseid rahvusvahelisi kohustusi lõpetada OKAde kasutamine aastaks 2020. Montreali protokolliga kohaselt arvestatud ELi kasutus¹⁵ on olnud negatiivne alates 2010. aastast (v.a 2012. aasta). Arvutuste kohaselt oli OKAde kasutus 2017. aastal –4 080 tonni. Negatiivne kasutus tähendab, et toodetud või imporditud OKAde kogus on väiksem kui hävitatud või

¹⁵ Koondparameeter, mis hõlmab OKAde importi, eksporti, tootmist ja hävitamist (v.a lähteainena kasutatavad OKAd).

eksportitud OKAde kogus. Selline tulemus näitab, et OKAsid ei kasutata enam neil otstarvetel, mille jaoks on olemas keskkonnahoidlikumad alternatiivid.

Komisjon hindas OKAde määrust¹⁶ 2019. aastal. Hindamise tulemusena selgus, et kuigi määrus on oma eesmärkide saavutamise seisukohalt väga tulemuslik, oleks samu tulemusi võimalik saavutada tõhusamalt.

Fluoritud gaasid (edaspidi „F-gaasid“) on rühm gaase, mida kasutatakse sageli OKAde asendajana. F-gaasid on aga võimsad kasvuhoonegaasid. F-gaaside määru¹⁷ nähakse ette ELi-ülene fluorosüivesinike (edaspidi „HFCd“) järkjärguline kõrvaldamine alates 2015. aastast ja muud F-gaasidega seotud meetmed, mille eesmärk on vähendada nende heidet 2030. aastaks kahe kolmandiku võrra 2014. aastaga võrreldes. HFCde suhtes kohaldatakse ka Montreali protokolliga Kigali muudatust, mis jõustus 2019. aasta 1. jaanuaril.

2017. aasta andmetest on näha, et kliimamõju (CO₂-ekvivalent) arvestades F-gaaside tarne vähenes 2 %, kuid massi arvestades suurenes see 2016. aastaga võrreldes 3 %. 2017. aastal lasti neid kvoodisüsteemi alusel turule maksimaalsest lubatud kogusest 0,4 % vähem¹⁸. See kajastab nihet väiksema globaalse soojendamise potentsiaaliga gaaside kasutamise suunas ning näitab määruse mõjusust F-gaaside heite vähendamisel.

Jõupingutuste jagamist käsitleva otsuse täitmine liikmesriikides

Kõik 28 liikmesriiki täitsid jõupingutuste jagamist käsitleva otsusega aastateks 2013–2016 võetud kohustused. **Malta** ületas aastaks eraldatud heitkogust igal kõnealusel aastal, kuid ostis puudujäägi katmiseks heitkoguseid Bulgaarialt. **Soome, Poola, Iirimaa, Saksamaa** ja **Belgia** ületasid 2016. aastal oma aastaks eraldatud heitkoguseid, aga said puudujäägi katta varasematel aastatel üle kantud heitkoguste ülejäägiga. **Rootsi** ei kasutanud ära kogu talle eraldatud heitkogust ning tunnistas 2013.–2016. aasta ülejäägi kehtetuks, et suurendada süsteemi keskkonnaeesmärkidele vastavust. Kõik ülejäänud liikmesriigid kandsid eraldatud heitkoguste ülejäägi üle järgmistel aastatel kasutamiseks. Jõupingutuste jagamist käsitlevas otsuses sätestatud kohustuste täitmiseks ei kasutatud puhta arengu mehhanismi ega ühisrakenduse rahvusvahelisi ühikuid.

2017. aasta kohustuste täitmise tsüklil on käimas. **Malta** heide oli 2017. aastal talle aastaks eraldatud heitkogusest 23 protsendipunkti võrra suurem. Seetõttu peab Malta taas kord aastaks eraldatud heitkoguseid ja/või projektidest saadud rahvusvahelisi ühikuid juurde ostma. **Saksamaa, Poola, Iirimaa, Eesti, Austria, Bulgaaria** ja **Küprose** heide ületas 2017. aastaks eraldatud heitkoguseid 2–7 protsendipunkti. Ka **Leedu** ja **Luksemburgi** heide

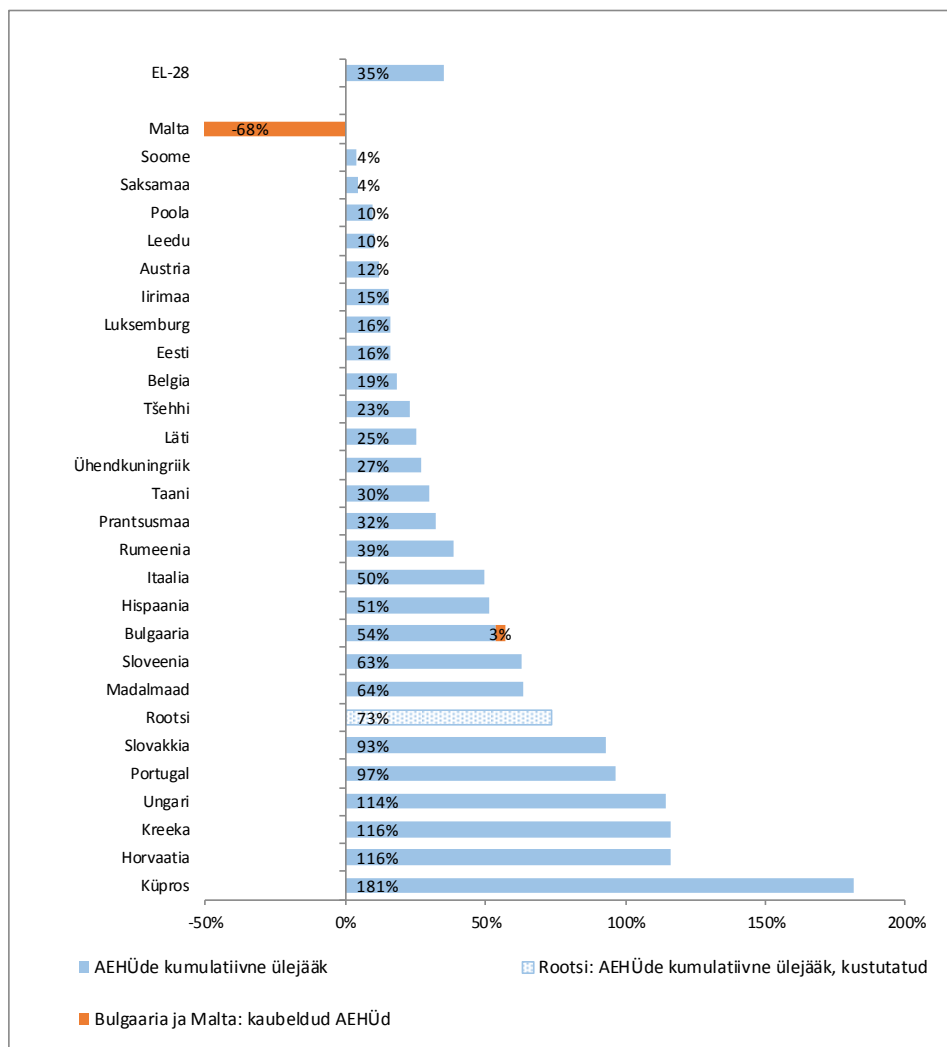
¹⁶ Määrus (EÜ) nr 1005/2009 osoonikihti kahandavate ainete kohta.

¹⁷ Määrus (EL) nr 517/2014 fluoritud kasvuhoonegaaside kohta.

¹⁸ *Fluorinated greenhouse gases 2018 – data reported by companies on the production, import, export and destruction of fluorinated greenhouse gases in the European Union, 2007-2016 (Fluoritud kasvuhoonegaasid 2018 – ettevõtete esitatud andmed fluoritud kasvuhoonegaaside tootmise, impordi, ekspordi ja hävitamise kohta Euroopa Liidus, 2007–2016)*, Euroopa Keskkonnaamet.

ületas veidi neile eraldatud heitkoguseid. Neil liikmesriikidel on varasematest aastatest üle kantud heitkoguseid, mida saab nõuetele vastavuse tagamiseks kasutada.

Aastaks eraldatud heitkoguse ühikute kumulatiivne ülejääk liikmesriigiti ajavahemikul 2013–2017 on esitatud joonisel 9.

Joonis 9. Aastaks eraldatud heitkoguse ühikute kumulatiivne ülejääk protsendina 2005. aasta heitkogustest perioodil 2013–2017

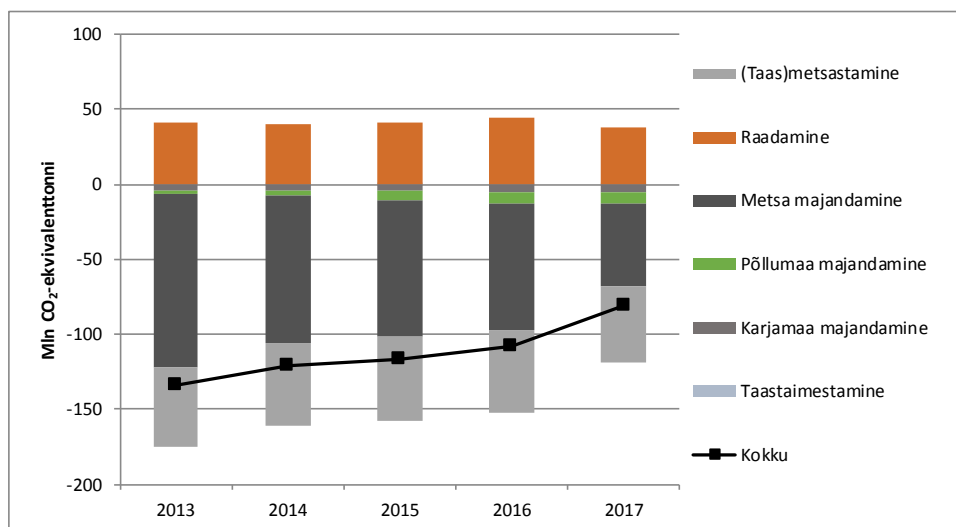
Esialgsete andmete kohaselt on pilt 2017. aastaga võrreldes sama ka 2018. aastal. **Malta** ületas oma aastaks eraldatud heitkogust 27, **Iirimaa** 12 ja **Poola** 9 protsendipunktiga. Ka **Eesti**, **Luksemburgi**, **Saksamaa**, **Austria**, **Bulgaaria**, **Küprose**, **Soome** ja **Belgia** heide ületas neile aastaks eraldatud heitkoguseid. Kõigi nende liikmesriikide heide oli aastaks eraldatud heitkogusest suurem ka 2016. ja/või 2017. aastal.

2018. aasta puhul võivad kõik liikmesriigid (v.a Malta) oma kohustused siiski veel täita, kasutades varasematelt aastatelt üle kantud heitkoguseid. Ent 2019. ja 2020. aastal ei pruugi mõnel liikmesriigil enam olla piisavas koguses ülekantud heitkoguseid, millega puudujääki katta. Prognooside kohaselt tekib perioodil 2013–2020 aastaks eraldatud heitkoguste

netopuudujääk tõenäoliselt **Maltal, Saksamaal, Iirimaa ja Austrial**. Sellisel juhul peavad nad kasutama jõupingutuste jagamist käsitlevas otsuses sätestatud paindlikkuse mehhanisme (lisaks järgmistesse aastatesse ülekandmisele ja laenamisele).

4. MAAKASUTUS, MAAKASUTUSE MUUTUS JA METSANDUS (LULUCF)

Maakasutus ja metsandus võivad süsinikdioksiidi atmosfäärist eemaldada aga seda ka sinna juurde paisata. Liikmesriigid on võtnud kohustuse tagada, et perioodil 2013–2020 arvestatakse nende Kyoto protokolliga kohase vähendamise eesmärgi täitmisel kasvuhoonegaaside heidet ja sidumist, mis tulenevad selles sektoris võetud lisameetmetest. Ent ELi-sisese kasvuhoonegaaside heite vähendamise eesmärgi (20 % aastaks 2020) täitmisel neid arvesse võtta ei saa.

Joonis 10. Esialgsed arvestatud heitkogused ja seotud kogused Kyoto protokolliga kohase aruandlusega hõlmatud tegevusalade puhul teisel kohustusperioodil, EL 28¹⁹

ELi ajavahemiku 2013–2017 iga tegevusvaldkonna arvestuslikud deebet- ja krediidikogused kokku annavad keskmiseks sidumiseks –111,9 miljonit CO₂-ekvivalenttonni²⁰. Arvestuslik netokreedit vähenes perioodil 2013–2017 –133,9-lt –80,5 miljoni CO₂ ekvivalenttonnini. Need kogused sisaldavad nii kohustuslikke tegevusi (metsastamine/taasmetsastamine, raadamine ja metsa majandamine) kui ka Kyoto protokolliga kohaselt valitud tegevusi²¹.

Eelkirjeldatud netokreediti vähenemine tuleneb peamiselt krediidikoguse vähenemisest või krediidikoguse muutumisest deebetkoguseks Horvaatia, Itaalia, Leedu, Portugali,

¹⁹ Metsa majandamisega seotud krediidikogustele seatakse piirmäär ja need esitatakse aasta keskmistena, kui nende koguhulk vaadeldud perioodil ületab sama perioodi simuleeritud piirmäära.

²⁰ Arvepidamine annab võimaluse poliitikameetmeid hinnata ning tõsta heite vähendamise ja sidumise suurendamise eesmärgi. Pange tähele, et arvestuslikud deebet- ja krediidikogused on ainult prognoositavad, sest lõplikud kogused selguvad alles pärast kohustusperioodi lõppu (detsember 2020). Olenevalt tegevusest kasutatakse erinevat arvepidamismeetodit: (taas)metsastamise ja raadamise korral bruto/neto 0-lähtetasemega, karjamaa ja põllumaa majandamise ning taastaimestamise korral neto/neto konkreetse lähtetasemega (peamiselt 1990. aasta heitkogused ja seotud kogused) ning metsa majandamise korral erinevus metsa majandamise võrdlustasemega.

²¹ Seitse liikmesriiki valis põllumaa majandamise, kuus karjamaa majandamise, üks valis taastaimestamise ning üks sookuiendamise ja taassoostamise, kuid peab veel esitama arvanded.

Prantsusmaa, Sloveenia, Taani, Tšehhi ja Ühendkuningriigi metsamajandamises. Selle peamine põhjus on raiemahu kasv, mis on tingitud peamiselt puidu nõudluse märgatavast suurenemisest ja raiemahtu suurendavast riiklikust poliitikast ning vähemal määral metsa raieküpseks muutumisest (nt Taanis ja Prantsusmaal). Ka looduslikud häiringud soodustasid heite kasvu. Näiteks 2017. aasta metsatulekahjustest tekkinud heitkogused Itaalias ja Portugalis olid varasemaga võrreldes ühed suurimad. Kahjurid ja tormituuled on põhjustanud suurt kahju Leedu, Sloveenia ja Tšehhi metsades.

Ei ole teada, kas selline suundumus jätkub. Kliimamuutuste tõttu võib siiski eeldada, et looduslikud häiringud sagenevad. Turu käitumine oleneb peamiselt majanduslikust olukorrast. Materjalide asendamine, puiduenergeetikaalgatused ja (taas)metsastamisprogrammid muutuvad tõenäoliselt levinumaks, sest seda kannustavad 2021. aastal jõustuvad poliitikameetmed.

Kyoto protokolliga kohaste arvepidamiseeskirjade järgi tekib teisel kohustusperioodil esialgsel andmetel negatiivne saldo vähemalt ühel aastal Itaalia, Küprosel, Leedul, Lätil, Madalmaadel, Portugalil, Prantsusmaal, Sloveenial, Soomel ja Tšehhil.

Kliima- ja energiapoliitika raamistik 2030 hõlmab esimest korda ka maakasutusega seotud heidet ja sidumist. LULUCFi määruse²² kohaselt peab iga liikmesriik 2021. aastast alates tagama, et maakasutusest tulenev arvestuslik heide kompenseeritaks täies ulatuses sama koguse CO₂ sidumisega atmosfäärist sektorisiseste meetmete abil. Selline negatiivset saldot keelav eeskiri tähendab, et liikmesriigid peavad kompenseerima raadamisest tuleneva heite näiteks metsastamise abil samaväärsete süsinikdioksiidi sidujate loomisega või olemasolevate metsade säästvama majandamisega.

Liikmesriigid on esitanud riiklikud metsanduse arvestuskavad (sh metsa heitkoguse võrdlustasemed). Eksperdirühm on neid ettepanekuid tehniliselt hinnanud²³ ning Euroopa Komisjon on esitanud tehnilised riiklike plaanide täiustamise soovitused²⁴. Riiklikud kavad tuleb nende alusel 2019. aasta 31. detsembriks läbi vaadata.

LULUCFigaga seotud heidet ja sidumist käsitleti ka komisjoni teatises „Puhas planeet kõigi jaoks“²⁵. Praegu seovad ELi maismaa-alad heidet rohkem kui tekitavad. Kuigi prognooside kohaselt seotavad kogused vähenevad, peab sellel sidujal olema koos muude tehniliste lahendustega üha suurem roll teistest sektoritest pärit heite sidumiseks, et heitebilanss oleks 2050. aastaks tasakaalus (vt joonis 1).

²² Määrus (EL) 2018/841, millega lisatakse maakasutusest, maakasutuse muutusest ja metsandusest tulenev kasvuhoonegaaside heide ja sellest tulenevate kasvuhoonegaaside sidumine 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistikku.

²³ <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3638&news=1>.

²⁴ SWD(2019) 213 final.

²⁵ COM(2018) 773 final.

5. POLIITIKA ARENGUSUUNAD ALATES 2018. AASTA OKTOOBRIST

EL jätkab kasvuhoonegaaside heite vähendamise ja kliimamuutustega kohanemise poliitikaraamistiku edasiarendamist. Viimasel aastal on tehtud märkimisväärsed edusamme maanteetranspordist tuleneva heite vähendamiseks ja jätkusuutliku rahastamise edendamiseks.

Maanteetransport

2019. aasta 17. aprillil vastu võetud määruses²⁶ on sätestatud uued, 2020. aastast kohaldatavad heitenormid sõiduautodele ja kaubikutele. Uute sõiduautode keskmine heide peab 2025. ja 2030. aastaks olema vastavalt 15 % ja 37,5 % väiksem kui 2021. aastal ning kaubikutel 15 % ja 31 %.

20. juunil 2019 vastu võetud määrusega²⁷ kehtestatakse ELis esimest korda CO₂-heitenormid raskeveokitele. ELis esimest korda turule lastavate veoautode heide peab 2025. aastaks olema 2019. aastaga võrreldes 15 % väiksem ja 2030. aastaks 30 % väiksem.

Mõlemad määrused sisaldavad süsteemi, millega alates 2025. aastast soodustatakse heiteta või vähese heitega sõidukite kasutuselevõttu võrdlusnäitajate alusel. Neis on ka uued sätted selle tagamiseks, et mõõdetud heitkogused oleksid ka tegelikele kasutustingimustele vastavad.

Peale selle võeti 2019. aasta 20. juunil vastu keskkonnahoidlike sõidukite direktiiv²⁸, millega edendatakse keskkonnahoidlike liikumislahenduste kasutuselevõttu avaliku sektori hangete kaudu.

Lisaks peavad Euroopa Parlament ja nõukogu läbirääkimisi, et vaadata läbi i) Eurovignette'i direktiiv,²⁹ et edendada nutikamat teemaksu, ning ii) kombineeritud veo direktiiv,³⁰ et edendada kaubaveos eri transpordiliikide kooskasutust (nt veokid ja rongid).

Jätkusuutlik rahastamine

ELi kliimaeesmärkide saavutamiseks peavad investeerimistavad muutuma. Seadusandliku tegevuse osana on ELil käsil oma finants- ja kapitaliturgude raamistiku vastavusse viimine kliimaalaste väljakutsetega. 2018. aasta märtsis esitles komisjon kõikehõlmavat tegevuskava, millega loimida jätkusuutlikkus kapitaliturgude toimimisse³¹. Sellel on kolm põhieesmärki: suunata kapitalivood jätkusuutlikesse investeeringutesse, hallata kliimamuutustest, keskkonnaseisundi halvenemisest ja sotsiaalprobleemidest tingitud finantsriske ning soodustada finants- ja majandustegevuses läbipaistvust ja pikaajalisele perspektiivile keskendumist.

²⁶ Määrus (EL) 2019/631, millega kehtestatakse uute sõiduautode ja uute väikeste tarbesõidukite CO₂-heite normid.

²⁷ Määrus (EL) 2019/1242, millega kehtestatakse uute raskeveokite CO₂-heite normid.

²⁸ Direktiiv (EL) 2019/1161 keskkonnasõbralike ja energiatõhusate maanteesõidukite edendamise kohta.

²⁹ https://ec.europa.eu/transport/modes/road/news/2017-05-31-europe-on-the-move_en.

³⁰ https://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-4242_en.htm.

³¹ COM/2018/097 final.

2018. aasta mais esitas Euroopa Komisjon esimese seadusandlike meetmete paketi, millega tegevuskava ellu viia³². Kaasseadusandjad on kokku leppinud määruises jätkusuutlikke investeeringuid ja jätkusuutlikkusriske käsitleva teabe avalikustamise kohta ning määruises vähese CO₂-heite ja CO₂-heite mõju vähendamise võrdlusaluste kohta. Komisjon on koostanud ettevõtetele muud kui finantsaruandlust käsitleva direktiivi kohase kliimaaruandluse suunised³³. Läbirääkimised ettepaneku üle võtta vastu määruis, millega luuakse jätkusuutlike investeeringute soodustamise (nn taksonoomia abil) raamistik on veel käimas. Tegevuskava muude elementidega seotud ettevalmistused ja mitteseadusandlik töö on samuti käimas.

6. KLIIMAMEETMETE RAHASTAMINE

ELi eelarves kliimapoliitikaga arvestamine

EL on otsustanud kasutada ajavahemikul 2014–2020 keskmiselt vähemalt 20 % oma eelarvest kliimaga seotud kuludeks. Viimased kättesaadavad andmed näitavad, et sellised kulud moodustasid 2018. aastal ELi eelarvest 20,7 %³⁴. Keskmiselt eraldatakse praeguse mitmeaastase finantsraamistiku kohast eelarve suundumust arvestades 209 miljardit eurot (19,7 % eelarvest).

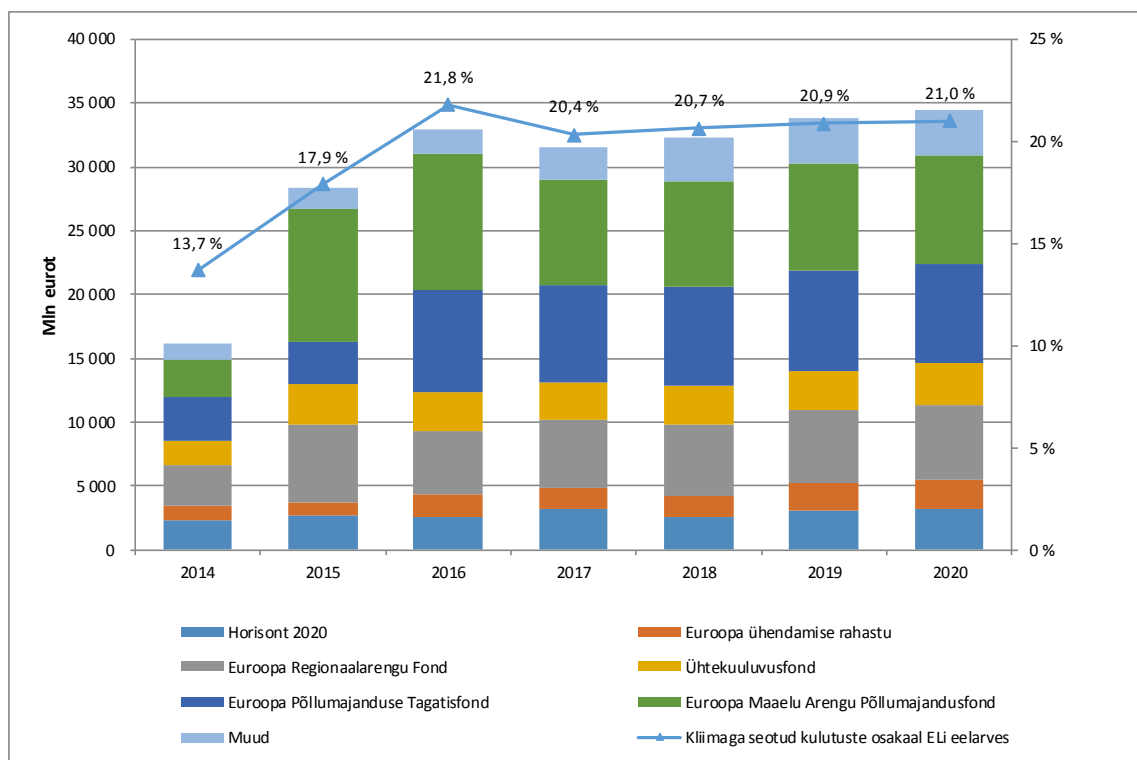
Seda edu silmas pidades tegi komisjon 2. mail 2018 ettepaneku seada veelgi ambitsioonikam eesmärk suunata järgmise mitmeaastase finantsraamistiku perioodil (2021–2027) kliimaeesmärkide saavutamisse 25 % kuludest³⁵.

³² https://ec.europa.eu/info/publications/180524-proposal-sustainable-finance_en.

³³ https://ec.europa.eu/info/publications/non-financial-reporting-guidelines_en#climate.

³⁴ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/about_the_european_commission/eu_budget/draft-budget-2020-wd-13-web-1.4_soe.pdf.

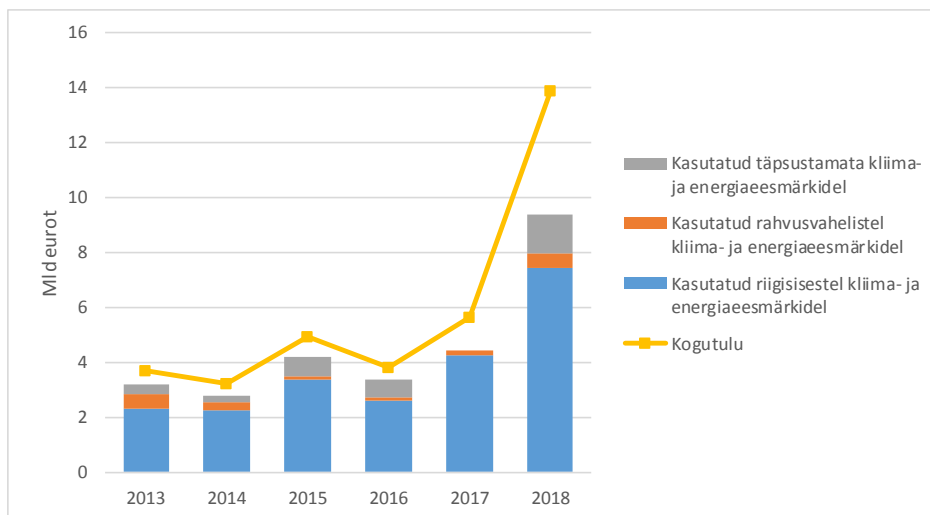
³⁵ https://ec.europa.eu/commission/publications/factsheets-long-term-budget-proposals_et.

Joonis 11. Kliimaga seotud kulud ELi eelarves aastatel 2014–2020 (mln eurot ja % ELi eelarvest)

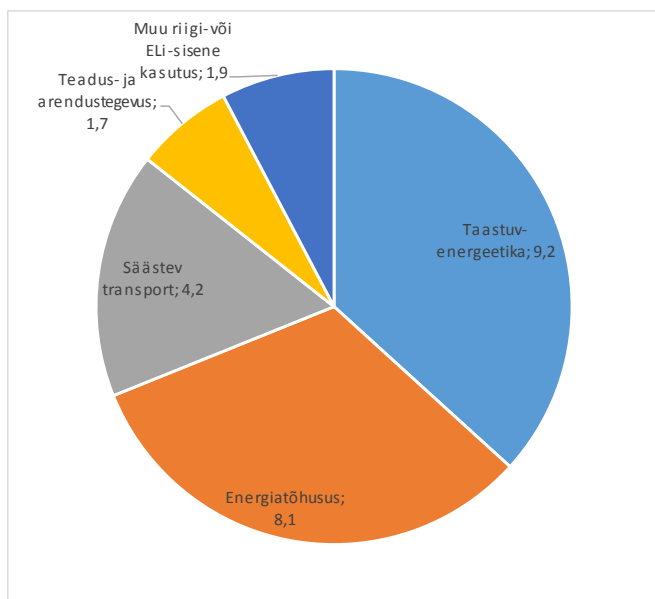
ELi HKS-i ühikute enampakkumisel teenitud tulu kasutamine

2018. aastal teenisid liikmesriigid ELi HKS-i lubatud heitkoguse ühikute enampakkumisel müümisest 13,6 miljardit eurot, mis on tänu kõrgemale CO₂-hinnale 8 miljardit rohkem kui 2017. aastal. Peaaegu 70 % 2018. aasta tulust kasutati või on kavas kasutada kliima ja energeetikaga seotud otstarbeks. Perioodil 2013–2018 saadud tulust kasutati või on kavas kasutada selleks otstarbeks peaaegu 80 %. Enamik tulust läheb riiklike või ELi eesmärkide ning väiksem osa rahvusvaheliste kliima ja energiaga seotud eesmärkide saavutamiseks. Joonisel 12 on näidatud ELi HKS-i tulu kokku ning nende kasutamine kliima- ja energiaeesmärkidel.

Joonis 12. ELi HKS-i ühikute enampakkumisel teenitud tulu kasutamine aastatel 2013–2018 (mld eurot)

Riigisisest kasutatud tulust kulutati suurimaid summasid taastuvenergiele, energiatõhususele ja säästvatele transpordile. Joonisel 13 on kujutatud enampakkumise tulu riigisisest kasutust.

Joonis 13. ELi HKS-i ühikute enampakkumisel teenitud tulu riigisisene kasutamine aastatel 2013–2018 (mld eurot)

Uute osalejate reserv (NER) 300

NER300 on üks maailma suurimaid innovaatilise vähese CO₂-heitega energiatootmise näidisprojektide rahastamise programme. Selle rahastamiseks konverteeritakse rahalisteks vahenditeks 300 miljonit ELi HKS-i lubatud heitkoguse ühikut.

Kahe projektikonkursi tulemusena on 20 liikmesriigi 38 taastuvenergiaprojektile ning ühele süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise projektile eraldatud kokku 2,1 miljardit eurot. Neist

seitse projekti on käimas ja viis peaks algama 2019. aasta lõpus. Neli projekti on ettevalmistamisel ja peaks käigus olema hiljemalt 2021. aasta 30. juuniks.

19 projekti, mis rahastamiseks välja valiti, ei ole suutnud pärast programmi loomist kujunenud keerulise majandusliku ja poliitilise olukorra tõttu leida vajalikku lisarahastust ja võeti 2019. aasta juulis tagasi. Veel neli projekti on erinevas väljatöötamisetapis. Kahelt projektikonkursilt tagasivõetud projektide arvelt on vabanenud 1 358 miljonit eurot, mis investeeritakse olemasolevatesse finantsinstrumentidesse (623 mln esimesest konkursist) ja innovatsioonifondi (735,5 mln teisest konkursist) (vt infokastike).

InnovFin-i energeetikavaldkonna näidisprojektid

Esimese projektikonkursi tühistatud projektidest vabanenud raha (praeguseks 623 mln eurot) investeeritakse InnovFin-i energeetikavaldkonna näidisprojektidesse ja Euroopa ühendamise rahastu võlainstrumenti, mida mõlemat haldab Euroopa Investeeringuspank.

Seni on välja valitud kolm projekti, mida rahastatakse NER300 kasutamata jäänud vahenditest InnovFin-i energeetikavaldkonna näidisprojektide programmi kaudu. Neile on eraldatud umbes 73 miljonit eurot.

1. Wave Roller. NER300 panus on 10 miljonit eurot.
2. Windfloat. Projekti toetatakse InnovFin-i energeetikavaldkonna näidisprojektide programmist 60 miljoni NER300 raames kasutamata jäänud euroga. Projekt WindFloat sai ka algsest NER300 programmist ligi 30 miljonit eurot toetust.
3. Greenway elektrisõidukite laadimisvõrgustik. Euroopa Investeeringuspanga vahenditest InnovFin-i energeetikavaldkonna näidisprojektideks programmi kaudu antud rahalise toetuse summa on ligi 17 miljonit eurot, millest peaaegu 3 miljonit pärineb NER300 kasutamata vahenditest.

Lisaks on veel neli projekti saanud NER300 kasutamata vahenditest projekti väljatöötamise abi.

Windfloati projekt Portugalis

Innovatsioonifond

Innovatsioonifond loodi HKSi läbivaadatud direktiiviga³⁶. CO₂-hinna juures 20 eurot tonn oleks võimalik ELi HKSiiga hõlmatud sektorites kasutada konkurentsipõhiselt 10 miljardit eurot uuendusliku tehnoloogia tutvustamise ja läbimurdelise innovatsiooni toetamiseks.

³⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2018. aasta direktiivi (EL) 2018/410, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, millega luuakse liidus kasvuhoonegaaside lubatud heitkoguse ühikutega kauplemise süsteem, artikli 10a lõige 8.

Delegeeritud määrus innovatsioonifondi toimimise kohta jõustus 2019. aasta mais³⁷. Komisjon on kogu 2019. aasta jooksul suhelnud aktiivselt tööstuse esindajate ja liikmesriikidega, et suurendada teadlikkust innovatsioonifondist ning arutada iga sektori olulisimaid projektide valimise ja elluviimisega seotud küsimusi. Esimene projektikonkurss peaks algama 2020. aasta keskel ja pärast seda toimuvad konkursid regulaarselt kuni 2030. aastani³⁸.

Moderniseerimisfond

Moderniseerimisfondist toetatakse süsinikdioksiidiheite vähendamist toetavaid investeeringuid ELi kümne kõige väiksema sissetulekuga liikmesriigi³⁹ energiasüsteemidesse. Toetuse protsendiline jaotus on sätestatud HKS-i direktiivis. CO₂-hinna juures 20 eurot tonn kogutakse fondi järgmisel aastakümnel 14 miljardit eurot. Fondi suurus enam kui kahekordistus, kui viis liikmesriiki otsustasid kanda sinna osa oma solidaarsusühikutest ja/või üleminekuperioodil tasuta eraldatud ühikutest. Euroopa Komisjon alustas moderniseerimisfondi loomist tehniliste tööseminaridega, mis toimusid kõigis toetust saavates liikmesriikides 2018. aasta septembrist 2019. aasta jaanuarini. Ettevalmistustöö jätkub, et võtta 2020. aasta esimeses pooles vastu rakendusakt.

Programmi LIFE kliimameetmed

Programm LIFE on ELi keskkonna- ja kliimameetmete rahastamisvahend. Sellest kaasrahastatakse Euroopa lisaväärtusega projekte. Aastatel 2014–2020 on projektide rahastamise kogueelarve keskkonna allprogrammis 2,5 miljardit eurot ja kliimameetmete allprogrammis 0,86 miljardit eurot. Enamik LIFE'i keskkonna allprogrammist rahastatavatest projektidest on kasulikud ka kliima seisukohast.

LIFE'i kliimameetmete allprogrammist toetatakse kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise projekte ning kliimaalast juhtimist ja teavitamist. LIFE'i 2018. aasta projektikonkursi raames soovitati rahastada 21 liikmesriigi projekte, enim toetust said Hispaania, Itaalia ja Saksamaa.

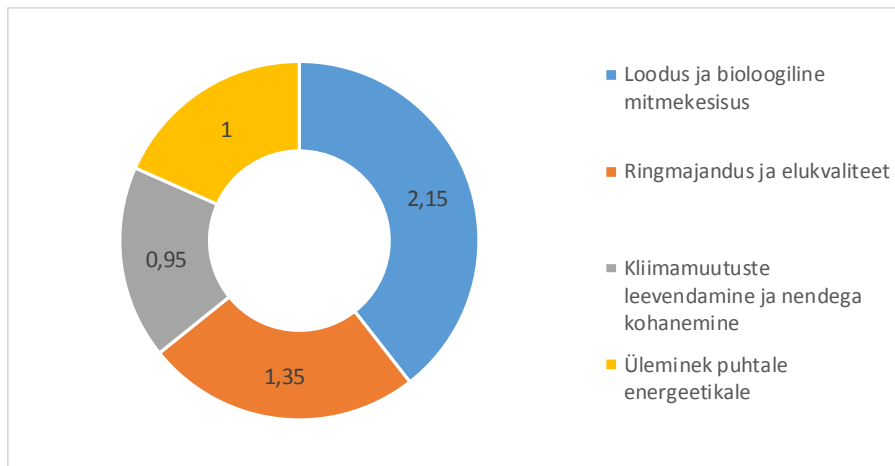
Mitmeaastase finantsraamistiku ettepanekus perioodiks 2021–2027 nähakse keskkonna ja kliimameetmete programmi LIFE jaoks ette suurem eelarve (5,45 mld eurot).

Kliimameetmete valdkonda on kavandatud kaks allprogrammi: kliimamuutuste leevendamine ja nendega kohanemine ning puhtale energeetikale üleminek. Kliimameetmete eelarve peaks perioodil 2021–2027 olema umbes 1 miljard eurot. Puhtale energeetikale ülemineku allprogrammi meetmeid rahastatakse praegu Horisont 2020st ja neile nähakse ette umbes samasugune eelarve.

³⁷ 28.5.2019 – C(2019) 1492 – [komisjoni delegeeritud määrus \(EL\) 2019/856, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ innovatsioonifondi toimimise osas.](#)

³⁸ https://ec.europa.eu/clima/policies/innovation-fund_et.

³⁹ Bulgaaria, Eesti, Horvaatia, Leedu, Läti, Poola, Rumeenia, Slovakkia, Tšehhi ja Ungari.

Joonis 14. Programmile LIFE ajavahemikuks 2021–2027 kavandatud eelarveeraldised

7. KLIIMAMUUTUSTEGA KOHANEMINE

Viimasel aastal on tehtud uusi edusamme ELi kohanemisstrateegia raames. Strateegia võeti vastu 2013. aastal, et valmistada liikmesriike ette praeguseks ja tulevaseks kliimamõjaks.

- ✓ Riiklik kohanemisstrateegia on juba olemas 26 liikmesriigil ja ülejäänutel on see peaaegu valmis⁴⁰.
- ✓ Üle 1 900 Euroopa linna on võtnud linnapeade paktiga endale kohustuse parandada oma vastupanuvõimet kliimamuutuste suhtes (2018. aastaga võrreldes on lisandunud umbes 900 linna).
- ✓ Mitmed riiklike energia- ja kliimakavade projektid sisaldavad kohanemiseesmärke.
- ✓ CLIMATE-Adapt platvormi on ajakohastatud.
- ✓ Euroopa Komisjon on avaldanud ajakohastatud PESETA uuringu⁴¹ kliimamõju kohta (sisaldab ka majanduslikku analüüsi).
- ✓ Programmist LIFE rahastatakse kohanemisprojekte väga tähtsates valdkondades, nagu veeressursid.

⁴⁰ Horvaatias ja Bulgaarias on riikliku strateegia väljatöötamine veel käimas.

⁴¹ <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iii>.

Projekt AgroClimaWater⁴² edendab Vahemeremaades tõhusat veekasutust ja toetab üleminekut kliimakindlamale põllumajandusele. Programmist LIFE toetatakse seda 1,4 miljoni euroga.

Projekti katsemeetmetes keskendutakse oliivisaludele, tsitruse- ja virsikuaedadele. Osalevad põllumajandustootjad kohandavad oma meetodeid, et saada suurim võimalik saak vaatamata vee piiratud või kõikuvale kättesaadavusele. Juba kahe aastaga on LIFE'i AgroClimaWater saavutanud muljetavaldavaid tulemusi: 15 % väiksem veekasutus ja 50 % väiksem toitainekasutus Itaalias ning 26 % suurem saak Kreeka katselappidel hoolimata 2018. aasta äärmuslikest ilmaoludest.

ELi kohanemisstrateegiat hinnati 2018. aastal ning hindamise järeldused olid positiivsed.⁴³ Mõned **saadud kogemused** võivad olla abiks tulevaste kohanemismeetmete väljatöötamisel Euroopas.

- Rahvusvaheliste arengusuundade tõttu on ELil vaja viia oma kohanemismeetmed kooskõlla Pariisi kokkuleppe, Sendai katastroofiohu vähendamise raamistiku ja säästva arengu eesmärkidega.
- Vajadus kohaneda kiirenevate muutustega on suurem kui strateegia vastuvõtmise ajal: tuleb tugevdada taristu vastupidavust äärmuslikele ilmaoludele ja kliimamuutuste mõjule.
- **Ökosüsteemipõhise lähenemisega** tuleb kohanemisvõimaluste hindamisel ja valimisel rohkem arvestada.
- Kohanemispoliitikas ja -kavades tuleb rohkem tähelepanu pöörata **rahvatervisele**.

Programmi „Euroopa horisont“ raames on algatatud **kohanemise ja sotsiaalse muutumise missioon**. Missiooni nõukogu juhib Connie Hedegaard. Programmi „Euroopa horisont“ missioonid tagavad teadusuuringud ja innovatsiooni, suunavad neid ning aitavad selgelt sõnastatud kõrgete vahe-eesmärkide abil saavutada sektori ettevõtete ja avalikkuse toetuse.

8. RAHVUSVAHELINE KLIIMAKOOSTÖÖ

Lennundus

2018. aasta juunis võttis Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO) nõukogu vastu standardid ja soovituslikud tavad, mis moodustavad osa rahvusvahelise lennunduse süsinikdioksiidiheite kompenseerimise ja vähendamise süsteemist (CORSIA). CORSIA eesmärk on stabiliseerida rahvusvahelisest lennundusest pärit heite mõju 2020. aasta tasemel heite kompenseerimise abil.

Rakendamine on ICAO tasandil käimas, aga pole veel täielik. Esimesed seirekohustused hakkasid kehtima 2019. aastal ja katsetapp algab alates 2021. aastast. Kuigi 81 riiki, kes tekitavad üleilmsest heitest 76,6 %, on juba vabatahtlikult näidanud üles soovi osaleda süsteemis 2021. aastast alates, ei ole siiski veel täit selgust süsteemi lõplikus kohaldamisalas

⁴² <http://www.lifeagroclimawater.eu/>.

⁴³ https://ec.europa.eu/clima/policies/adaptation/what_en.

ja tulemuslikkuses, sest osalejate seas ei ole ulatusliku lennutegevusega riike ning otsused kompenseerimiseks sobivate heitkoguse ühikute kohta on veel tegemata.

ELi liikmesriigid on ICAO-le ELi poliitikaruumi kaitsmise eesmärgil teada andnud⁴⁴ erinevustest ELi lennunduse HKS-i ning CORSIA standardite ja soovituslike tavade õiguslikult siduva osa vahel.

Merendus

Rahvusvaheline Mereorganisatsioon (IMO) võttis 2018. aastal vastu laevade tekitatava kasvuhoonegaaside heite vähendamise strateegia, milles on ka rahvusvaheline kohustus vähendada heidet 2050. aastaks 2008. aastaga võrreldes vähemalt 50 % (sh CO₂-mahukusevahe-eesmärgid). Kuna ELi liikmesriigid on Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni liikmed, peavad nad seda kohustust täitma.

IMO strateegia sisaldab selle eesmärkide saavutamiseks sobivate lühiajaliste, keskmiste ja pikaajaliste meetmete loetelu, kus prioriteediks on seatud need meetmed, mille abil saab heitkoguseid veelgi vähendada juba enne 2023. aastat, kasutades ära ka olemasolevaid meetmeid, nagu energiatõhususe indeks ja laevade energiatõhususe juhtimiskava. Euroopa Komisjon osaleb aktiivselt IMO käimasolevatel läbirääkimistel konkreetsete meetmete üle. Arutusel on ka ELi liikmesriikide ettepanekud.

2018. aastal hakkasid Euroopa Majanduspiirkonna sadamates peatuvad laevad oma heitkoguseid jälgima ja neist aru andma. Esimesed andmed heitkoguste kohta avaldati 2019. aasta 30. juunil⁴⁵. See süsteem peaks andma usaldusväärset teavet, mis aitab teha poliitilisi otsuseid ja tagab vajaliku läbipaistvuse, et stimuleerida energiatõhusa tehnoloogia kasutuselevõttu ja energiatõhusat käitumist. 2019. aasta lõpuks valmib Euroopa Komisjonil aruanne süsteemi esimese toimimisaasta kohta.

1. jaanuaril 2019 algas Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni nõutav laevade kütusekulu seire, mille kohta tuleb esimesed aruanded esitada 2020. aastal. Seetõttu peavad ELi sadamates peatuvad laevad esitama andmed nii ELi meretranspordi seire, aruandluse ja kontrolli määruse kui ka IMO andmekogumissüsteemi alusel.

Arengumaade toetamine

EL ja selle liikmesriigid on maailma suurimad arengumaadele ametliku arenguabi andjad. 2018. aastal eraldati selleks 74,4 miljardit eurot. EL, selle liikmesriigid ja Euroopa Investeerimispank on ka suurimad avalikku sektorit esindavad kliimameetmete rahastajad. 2017. aastal anti selleks 20,4 miljardit eurot (viimased teadaolevad andmed)⁴⁶.

ELi liikmesriigid panustasid Rohelisse Kliimafondi selle esialgse vahendite kaasamise käigus 4,7 miljardit Ameerika dollarit – peaaegu poole lubatud 10,3 miljardist. Tulevikus suureneb Euroopa roll tõenäoliselt veelgi. Saksamaa ja Norra on esimesed riigid, kes on Rohelise

⁴⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:32018D2027>.

⁴⁵ Määrus (EL) 2015/757, mis käsitleb meretranspordist pärit süsinikdioksiidi heitkoguste seiret, aruandlust ja kontrolli.

⁴⁶ ELi 2018. aasta andmed avaldatakse 2019. aasta sügisel nõukogu järeldustes kliimameetmete rahastamise kohta.

Kliimafondi käimasoleva vahendite täiendamise ajal teatanud oma panuse kahekordistamisest.

Ülemaailmne kliimamuutuste liit+ (GCCA+) on ELi kliimaalane juhtalgatus. Aastatel 2007–2020 antakse selle kaudu arengumaade (peamiselt vähimarenenud riikide ja väikeste arenevate saareriikide) kliimameetmete ja suutlikkuse suurendamise toetuseks 750 miljonit eurot. Praegu käimas oleva Pariisi kliimakokkuleppe riiklikult kindlaksmääratud panuste ajakohastamise käigus toetab GCCA+ partnereid kliimapoliitika koostamisel ning kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemisega seotud ambitsioonikate meetmete kavandamisel.

ELi välisinvesteeringute kava soodustab investeerimist Aafrika arenguriikidesse ja ELi naabruskonda. Seni on kasutuses kaheksa tagatist, millega aidatakse partnerriikides luua ja laiendada miljonitele inimestele kasulikke taastuvenergeetika- ja ühendusprojekte. Näiteks Euroopa taastuvenergeetika tagatis, mida juhivad neli Euroopa finantseerimisasutust, võiks Sahara-taguse Aafrika projektide jaoks kaasata kuni 3,4 miljardit eurot. Projektide abil vähendatakse CO₂-heidet ja voolukatkestusi, loodaks kuni 12 000 töökohta ning lisanduks umbes 2 GW tootmisvõimsust taastuvatest allikatest.

Läbirääkimised uue, 2020. aasta järgse partnerluse üle ELi ning Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide vahel algasid 28. septembril 2018. Kavandatud Cotonou lepingu⁴⁷ järgne leping sisaldab ka tugevat ühist kliimameetmete võtmise kohustust. Peale selle käivitati 2018. aastal uus Aafrika–Euroopa kestliku investeerimise ja töökohtade loomise allianss, mille üks eesmärke on soodustada keskkonna- ja töötajate kaitset.

ELi HKS-i sidumine Šveitsi süsteemiga

Pärast oma kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemide sidumise kokkuleppe sõlmimist 2017. aasta novembris on ELi ja Šveitsi parlament selle ka heaks kiitnud. Järgmise sammuna peavad Šveits ja EL sidumislepingu ratifitseerima, et ühendus alates 1. jaanuarist 2020 toimima hakkaks.

⁴⁷ Cotonou leping on ELi ning Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkonna riikide vaheliste suhete üldraamistik. Selle kehtivus lõpeb 2020. aasta veebruaris.